

Tweede Kamerfractie

Ton Elias VVD

Bijdrage voor Algemeen Overleg Postmarkt

Datum: 17-12-2009

De liberalisering van de Postmarkt in Nederland dreigt te mislukken, precies om de reden die de VVD in 2007 ingaf om uiteindelijk tegen het wetsvoorstel te stemmen. Op het laatste moment namelijk nam het kabinet toen bij 3e Nota van wijzigingen voorstellen van linkse fracties (onder aanvoering van toenmalig PvdA-kamerlid Ferd Crone) over om nieuwkomers op de markt bij algemene maatregel van bestuur (AMvB) te dwingen bepaalde minimum-arbeidsvoorwaarden te hanteren. Daarmee was de voorgenomen liberalisering de facto voor een belangrijk deel vooraf reeds om zeep geholpen.

We noemen het een geliberaliseerde Postmarkt, maar dat is het niet.

Dáár zit de kern van het probleem van vandaag; er zijn méér problemen, dat geef ik toe, maar hier zit de kern.

Tegen veler verwachting in, is deze AMvB inmiddels afgekondigd - en nieuwkomers Sandd en Selekt verzetten zich er begrijpelijkerwijs hevig tegen. Zij wijzen erop in de huidige vechtmarkt geen volume te kunnen maken als ze gedwongen worden tegen CAO-voorwaarden te moeten werken. Ze brengen overtuigend naar voren dat de reële kans bestaat dat ze bij opgelegde en te 'luxe' arbeidsvoorwaarden in deze markt het loodje leggen. Bovendien stellen ze dat (een deel van) hun werknemers tegen lage vergoedingen een klein baantje als postbesteller heeft, omdat ze dat eerder voor hun plezier doen en omwille van de sociale contacten die ze met het werk opdoen, dan voor het geld. Of, zoals werkgever Bassant (Selekt Mail) het vorige week treffend uitdrukte: "wij vinden dat je mensen die daar geen behoefte aan hebben, door vakbonden of overheid geen CAO-geluk moet opdringen". Op vragen van mijn kant hebben de bonden laten weten dat het ze niets kan schelen als de nieuwe bedrijven omvallen; ze zijn louter geïnteresseerd in wat zij beschouwen als 'fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden'.

Inmiddels heeft TNT het óók niet makkelijk. Voorman Peter Bakker heeft 96 van elke 100 banen gegarandeerd (in concreto: 22.000 van de 23.000 arbeidsplaatsen) voor drie jaar, indien de bonden accoord gaan met 3,5% loonsverlaging. En dit ondanks het feit dat de postbezorging in 2009 met 6% en volgend jaar met 9% zal dalen. Niettemin wijzen de vakbonden zijn aanbod af, terwijl uit eigen metingen van TNT blijkt dat 74% van het personeel salaris wil inleveren om werkgelegenheid te behouden. Hoezo "solidariteit"?

TNT en Bakker worden verder belaagd door buitenlandse investeerders, die inmiddels 5% van het aandelenkapitaal vertegenwoordigen en die op een net iets rustiger manier dan TCI vorig jaar ABN-Amro op de korrel nam, hen de pin op de neus zetten: ze vinden dat TNT postbezorging moet afstoten en 'express' moet uitbouwen en stroomlijnen. Vorige week heeft Bakker van hen te horen gekregen dat hij twee jaar de tijd heeft om deze belagers hun ongelijk te bewijzen. Maar hij maakt zich geen enkele illusies over het mes tussen hun tanden. Het is goed dat zijn Raad van Bestuur minder in paniek raakt van de aanval dan ABN-Amro dat vorig jaar deed.

Uit pragmatisme roept hij ons als Kamerleden nu op vooral niks aan die AMvB te doen, omdat zijn bedrijf het al moeilijk genoeg heeft. Vanuit zijn verantwoordelijkheid heb ik daar op zich begrip voor, maar niet vanuit de marktgedachte.

De VVD laat zich niet gijzelen door een stuitend vakbondspaternalisme en houdt vast aan de eigen uitgangspunten. TNT en de nieuwkomers horen fair met elkaar te kunnen concurreren op een échte, geliberaliseerde markt. Hoe ze dat doen, daar gáán wij niet over, dat is een zaak van hun onderlinge verhoudingen en ook zaak van hun eigen verhouding met personeel en vakbonden.

Wij kunnen daar overigens wel een mening over hebben. En mijn mening is dat het een gotspe is dat vakbondsvertegenwoordigers met droge ogen beweren dat het hen niet kan schelen of nieuwkomers omvallen of kapot gaan, louter en alleen omdat die bonden voor de rechten van hun leden opkomen. Een volstrekt onverantwoordelijke opstelling. En het is al net zo belachelijk dat zij hun overlegpositie misbruiken om in te gaan tegen de wens van driekwart van de werknemers bij TNT-post door niet accoord te gaan met een bescheiden salarisoffer in ruil voor het behoud van vrijwel alle werkgelegenheid.

Dat het nu in de hele sector fout dreigt te lopen, komt echter uiteindelijk omdat de staatssecretaris eerder vorm gaf aan een contradictio in terminis: een geliberaliseerde markt met vergaande overheidsvoorschriften over de hoogte van de lonen bij nieuwkomers. Ik verzoek de staatssecretaris dan ook die AMvB in te trekken en de wet alsnog te liberaliseren in die zin dat de arbeidsvoorwaarden worden vrijgegeven.

En tegen degenen die zeggen dat de liberalisering de oorzaak van alle ellende is (en die dus pleiten voor een vakbondsmodel dat Groot-Brittannië jarenlang gegijzeld heeft met als dieptepunt CAO's waarin een kolenstoker voorkwam op een elektrische trein): wrijf het zand uit de ogen, het probleem is een structureel gewijzigd en nog verder wijzigend consumentengedrag (we sturen mails in plaats van brieven) dat versterkt wordt wanneer de markt juist niet geliberaliseerd is en concurrenten van TNT geen faire kans krijgen.

Tot slot nog twee vragen over de NMA:

De bezorging van post VAN Netwerk VSP, een prijsvechtende TNT-dochter, DOOR TNT-postbodes is volgens de mededingingswet alleen verboden als VSP rooftprijzen hanteert. Dat laatste, zegt de NMA, is na onderzoek NIET het geval, maar de situatie kan wel leiden tot een ongelijk speelveld. Dat is PRECIES wat ik de staatssecretaris op 17 maart gevraagd heb: zie toe op een gelijk speelveld. Rooftprijzen nee, maar er is wel kruissubsidiëring, NIET verboden door de mededingingswet, maar wellicht WEL een ongelijk speelveld opleverend, zegt de NMA nu. Wat gaat de staatssecretaris met dat belangrijke signaal doen?

En tenslotte ten tweede: ook de NMA wijst op het gevaar dat de stijging van de loonkosten bij de nieuwkomers (lees: de AMVB) ertoe kan leiden dat ze omvallen. De directeur van SEO Economisch Onderzoek mevrouw Baarsma schreef in het FD (18/11) daarover: "zonder behoorlijk mededingingstoezicht en met deze rigide, niet-marktconforme AMVB is de kans groot dat nieuwkomers van de markt verdwijnen of een marginale rol krijgen. En dan zijn we terug bij af. TNT niet als wettelijk monopolist, maar –nog veel erger- als feitelijk monopolist. De afnemer betaalt de rekening van dit falende overheidsbeleid". Einde citaat. Dus: staatssecretaris: haal die AMvB van tafel en kom met een wetswijziging die het gebruik van die mogelijkheid schrapt.